

VAM

Vakblad Asset Management

#1

nr. 01 / 2022

ENERGIE

Wat Moet en wat Kan

Energietransitie
Kansen voor en door Onderhoud
Techniek(en)

Beheersen nieuwe risico's geholpen door Just Culture

Een goede veiligheidscultuur is essentieel om effectieve beheersmaatregelen te ontwerpen voor het omgaan met nieuwe procesveiligheidsrisico's ten gevolge van de Energietransitie.

Nieuwe risico's – schroefjes Foto: SDN

In de (petro)Chemische sector zijn risico's op veiligheidsgebied een ontzettend belangrijk aandachtspunt. Veilig werken betekent dat we van te voren incident scenario's bij het omgaan met gevaarlijke stoffen ontwikkelen. En dat we beheersmaatregelen implementeren om die incidenten te voorkomen of de effecten ervan te beperken. Verder meten en evalueren we dat die maatregelen daadwerkelijk effectief zijn. Een goede veiligheidscultuur, gebaseerd op elementen van de Just Culture, helpt hierbij.

❖ **De Energietransitie brengt nieuwe risico's.** Door de Energietransitie zullen bestaande technieken voor het opwekken van energie worden vervangen door andere, relatief nieuwe technieken of methoden. Elektriciteit zal vaker en verregaander gebruikt gaan worden als duurzame energiebron in de Procesindustrie, bijvoorbeeld als alternatief voor fornuizen die nu gestookt worden met fossiele brandstoffen of als energiebron bij productscheiding. Een andere mogelijkheid is om CO₂ op te vangen en dit te gebruiken als grondstof voor het maken van chemische producten of makkelijk op te slaan brandstoffen voor alternatieve energie opwekking. Technisch is dit laatste mogelijk. Economisch is het nog niet aantrekkelijk. Daarnaast zal elektrificatie van het vervoer toenemen of het gebruik van H₂ als brandstof. Als tussenstap is bijvoorbeeld het gebruik van alternatieve brandstoffen (LNG, CNG) voor transporttrucks al volop in ontwikkeling.

**'Nieuwe technieken
leiden tot nieuwe
procesveiligheidsrisico's en
vragen beheersmaatregelen'**

Wat is Just Culture?

Bij een Just Culture (een rechtvaardige cultuur) draait het erom dat men niet bang of anderszins belemmerd is om ongewone of onveilige situaties te melden. Meldingen worden in een Just Culture aangemoedigd en omarmd, omdat zij het startpunt kunnen zijn van leren en verbeteren. Streven naar een Just Culture vormt daarom een belangrijke stap richting het voorkomen van ongevallen en het leren van succes. Meer informatie hierover in de Kennisbank van Safetydelta.nl

Al deze nieuwe technieken leiden tot nieuwe procesveiligheidsrisico's en vragen beheersmaatregelen. En mogelijk komen er nieuwe veiligheidsstandaarden. Om veilig te kunnen blijven werken, moeten mensen in deze industrie leren omgaan met die veranderingen. Dat is niet altijd eenvoudig. Het vraagt tijd, aandacht en inzet van veiligheidsprofessionals en toezichhouders.

❖ **Just Culture.** Een goede veiligheidscultuur helpt bij het omgaan met nieuwe risico's. Een 'Just Culture' levert bouwstenen. Waarom is dit? Allereerst moeten werknemers zonder angst voor repercussies hun zorgen over nieuwe risico's kunnen delen. Dit helpt met het uitbouwen van een structureel lerende en zich constant verbeterende organisatie.

Nieuwe regels kunnen nieuw gereedschap worden om deze nieuwe risico's te beheersen. Misschien moeten bestaande regels en procedures worden aangepast op grond van de nieuwe risico inschattingen? Moeten ze worden aangescherpt of juist afgeschaft? Moeten ze nog eens uitgelegd worden of breder uitgedragen? Dit geldt ook voor checklisten, procedures en teamwork: ze zijn er om zaken te reguleren, te structureren volgens bepaalde afspraken en normen. Op die manier weten alle betrokkenen waar ze aan toe zijn.

Consistentie in toepassen van regels geeft meer zekerheid zodat we de veiligheidsrisico's afdoende beheersen. We moeten ervan op aan kunnen dat de afspraken die gemaakt zijn ook betrouwbaar nageleefd worden. Alleen 'begrip' van afspraken is in dat opzicht onvoldoende, omdat er immers verschillen kunnen bestaan in interpretatie van regels. We werken veilig als we aantoonbaar kunnen maken dat we de afgesproken regels op dezelfde manier volgen.

❖ **Kennis en Kunde.** Nieuwe beheersmaatregelen voor nieuwe risico's worden afgewogen tegen andere doelen van de organisatie. Soms zoeken we een evenwicht tussen strijdige doelstellingen. Veiligheid is een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering en beheersmaatregelen staan daarom niet op zich. Het niveau van veiligheid is het resultaat van verschillende afwegingen en keuzes. Weerbaarheid en veerkracht zijn onmisbaar als je een organisatie veilig en betrouwbaar wilt maken. Het begint ermee dat de techniek en de procedures aan specifieke eisen moeten voldoen. Maar het belangrijkste is de weerbaarheid van de mensen die het werk uitvoeren. Zij moeten de kennis en de kunde hebben om in onverwachte situaties de juiste beslissingen te kunnen nemen. Zij moeten weten hoe te handelen als dingen niet gaan volgens verwachting: hoe afwijkingen op te vangen, wat te doen en naar wie te luisteren. Niet elke mogelijke situatie kan

in een procedure worden gevangen, zeker bij nieuwe risico's. Professionele kennis op de werkvloer en moed om activiteiten te stoppen als deze onveilig 'aanvoelen' helpen om veilig te werken.

❖ **BRZO wet- en regelgeving voertuigen.** De Safety Delta Nederland brengt partijen bij elkaar om na te denken over nieuwe risico's. Een voorbeeld is het beheersen van veiligheidsrisico's van voertuigen op industriële locaties die op duurzame brandstoffen worden aangedreven. Te denken valt aan vrachtauto's, bedrijfsbussen of bestelauto's die batterij-elektrisch of op LNG, CNG of waterstof worden aangedreven. Het gebruik van deze voertuigen sluit aan bij de wens om als industrie ook op deze wijze bij te dragen aan de verduurzaming en daarmee de diesel aangedreven voertuigen te reduceren. Echter, dit mag geen nadelige effecten opleveren voor de veiligheid. De huidige BRZO wet- en regelgeving zegt niets over de aandrijvingsvorm van trucks op dergelijke industrieterreinen.

Recent is een samenwerkingsverband opgezet met onder meer het Instituut voor Fysieke Veiligheid, Chemelot, branche-organisaties (VNCI, VNPI, VOTOB), enkele Veiligheidsregio's en het Landelijk Expertise Centrum Brandweer. Er is ondersteuning door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. We werken samen om inzicht te krijgen in de additionele veiligheidsrisico's ten aanzien van wegtransport van goederen (tanks en stukgoed) over bedrijfsterreinen met alternatief aangedreven brandstoffen en te komen tot site-specifieke proportionele veiligheidsmaatregelen.

❖ **Verkenning.** De eerste stap is een verkenning met als onderzoeksvragen:

1. Welke regelingen en beleid, ervaring, literatuur is er bekend over de veiligheidsrisico's van duurzaam aangedreven voertuigen op industriële sites in Nederland en andere landen?
2. Welke duurzame brandstoffen (LNG, CNG, Waterstof, en batterij-elektrisch) worden de komende jaren voorzien als energiebronnen voor de aandrijving van trucks op industriële sites/clusters en hoe snel is die introductie?
3. Welke incident incidentscenario's kunnen optreden, en wat zijn aannemelijke plekken op een bedrijfslocatie waar dergelijke scenario's zouden kunnen plaatsvinden?

Daarna wordt gekeken welke beheersmaatregelen nodig en mogelijk zijn, en kijken locaties welke nieuwe maatregelen ze wensen te treffen en waarom. Dit alles is immers risico gedreven, passend binnen veiligheidscultuur gebaseerd op Just Culture. ❖

